

**Шаманська Олена Ігорівна**

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,

м. Вінниця, Україна

ORCID ID 0000-0002-2677-8983

*Shamanskalena@gmail.com***ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ  
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ**

**Анотація.** У статті досліджено формування та розвиток освіти дорослих в Україні. Обґрунтовано, що саме в сучасних умовах досить швидких змін, які відбуваються в суспільстві, формуються ефективні процеси уявлення та сприйняття традиційної освіти. Зокрема, важливою умовою розвитку економіки являється саме неперервна освіта. Водночас, досить вагомою проблемою майбутнього професіонала являється постійне отримання нових знань, особистісний розвиток, професійне становлення та зростання, тобто вдосконалення протягом життя. Автором статті зроблено акцент, що з метою формування цілісної, відкритої та ефективної національної системи освіти дорослих, яка цілісно охоплювала б формальну, неформальну та інформальну складові й була б спрямована на задоволення освітніх потреб і потенційних потреб дорослої особистості необхідно розробити організаційно-інноваційну модель розвитку освіти дорослих. Запропонована організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих має гуртуватися на об'єктивних змінах в освітній сфері, на досягненнях науки у контексті усвідомлення особистістю власної життєдіяльності, а також на принципових відмінностях між дорослою і недорослою людиною.

В той же час, розроблена автором інноваційна модель розвитку освіти дорослих має бути спрямована на подолання суперечностей між: по-перше, об'єктивною потребою розвитку навчання дорослих у системі формальної, неформальної та інформальної освіти та не сформованістю належного нормативно-правового, науково-методичного, організаційного забезпечення. По-друге, необхідністю врахування потреб ринку праці, вимог роботодавців, а також освітньо-культурних потреб дорослих, мотиваційних, ціннісних орієнтацій дорослої особистості щодо особистісної самореалізації та відсутністю сучасних технологій їхньої професійної підготовки і перепідготовки. По-третє, вимогами роботодавців до рівня професійної компетентності самих працівників і відсутністю цілісної науково-обґрунтованої системи

організації їхньої професійної перепідготовки. Це забезпечить усвідомлення суспільством своїх власних прав та обов'язків, формування належної правової культури та громадянської самосвідомості, що може охоплювати людей різного віку, інтересів і освітніх потреб та може бути реалізована як цілісна система у різних формах, а саме: формальній, неформальній та інформальній.

**Ключові слова:** освіта дорослих; організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих в Україні; суспільний розвиток; соціально-економічні трансформації; інноваційне навчання.

## 1. ВСТУП

Сучасні тенденції суспільної трансформації та розвитку вимагають незалежної, самодостатньої особистості, яка має досить високий інтелект, силу волі, а також здатна ефективно та гнучко адаптуватися в динамічно змінюваному суспільному просторі. За таких умов досить посилюється вплив освітньої практики на перебіг соціально-культурного, економічного та політичного розвитку світового суспільства й надає їй системоутворюючого значення. А отже, питання забезпечення вільного доступу до освіти впродовж життя стає пріоритетним, а його вирішення являється можливим лише за умови суттєвої зміни системи практики освіти дорослих.

В сучасних умовах досить швидких змін, які відбуваються в суспільстві, сприяють процесу уявлення та сприйняття традиційної освіти. Зокрема, важливою умовою розвитку економіки являється саме неперервна освіта. Водночас, досить вагомою проблемою майбутнього професіонала являється постійне отримання нових знань, особистісний розвиток, професійне становлення та зростання, а одже вдосконалення протягом життя.

Більше того, в умовах сучасного соціально-економічного розвитку освіта дорослих являється невід'ємною складовою неперервної освіти. При цьому, вагомих суб'єктом в даній системі виступає саме доросла особистість, основними характеристиками якої є усвідомлення себе як цілісної та самостійної особистості, володіння певним життєвим, професійним і соціальним досвідом. В той же час, дорослі, які навчаються, мають різні рівні освіти, потреби та інтереси. Саме такий ресурс являється основою для формування індивідуальної освітньої стратегії. Результатом стратегії має стати внутрішня мотивація, що сприяє досягненню особистісних і професійних цілей дорослої людини.

**Постановка проблеми.** Підвищення ролі освіти дорослих у розвитку сучасного суспільства зумовлюється загальним прискоренням соціально-культурних змін як на глобальному, так і на локальному рівнях. Швидкоплинність й ускладнення процесів сучасного життя за загальної тенденції його збільшення для кожної окремої людини об'єктивно визначають необхідність формування особистості, здатної до сприйняття і здійснення перетворень, налаштованої на усвідомлення змінності освіти як природної норми та безперервного підвищення свого компетентісно-кваліфікаційного рівня. Важливим чинником, що сприяє розв'язанню цієї проблеми, є освіта дорослих, функціонування й розвиток якої має свою змістову і формальну специфіку, зумовлену особливостями контингенту осіб, які потребують навчання.

З метою формування цілісної, відкритої та ефективної національної системи освіти дорослих, яка цілісно охоплювала б формальну, неформальну та інформальну складові й була б спрямована на задоволення освітніх потреб і потенційних потреб дорослої особистості нами запропоновано розробку організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У контексті дослідження викликають інтерес праці науковців, які безпосередньо чи опосередковано торкаються питань освіти дорослих в Україні (Ю. Брандибура [1, с. 38], С. Коваленко [2, с. 406], Л. Клочко [2, с. 406], Л. Лук'янова [3, с. 190] та інші). Також заслуговують уваги наукові праці закордонних вчених: П. Джарвіс (P. Jarvis) [7, с. 216], В. Коновей (W. Conaway) [4, с. 54], Д. Давіс (D. Davies) [5, с. 146], праці яких присвячені таким проблемам як формування ефективної системи освіти дорослих у Великій Британії, історичний аспект становлення та розвиток системи освіти дорослих Великої Британії, дослідження та сутнісний аналіз таких понять

як: «освіта протягом життя» та «відкрите навчання». Водночас, у Великій Британії вплинули ідеї дистанційного навчання та навчання дорослих К. Роджерса (K. Rogers), М. Ноулза, вчених із Ноттінгемського університету, П. Джарвіса (P. Jarvis) [7, с. 216], С. Хоула (S. Haul), А. Тафа (A. Tafa) та інших науковців.

**Мета статті.** Стаття присвячена розробці організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих в Україні.

## 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досить важливим науковим завданням являється розробка організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих саме в контексті глобальних тенденцій та змін. Водночас, формування та розробка організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих як складової ефективної освіти упродовж життя зумовлена необхідністю:

- удосконалення соціально-економічних і духовних умов розвитку українського суспільства;
- процесами ефективного становлення та розвитку демократичної, правової та соціальної держави, а також розвитком громадянського суспільства;
- цілісна та повноцінна інтеграцією України до Європейського співтовариства;
- необхідністю модернізації освіти, а також впровадженням Національної рамки кваліфікацій, яка є засобом удосконалення системи загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти і навчання упродовж життя.

Запропонована організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих має ґрунтуватися на об'єктивних змінах в освітній сфері, на досягненнях науки у контексті усвідомлення особистістю власної життєдіяльності, а також на принципових відмінностях між дорослою і недорослою людиною. В той же час, запропонована інноваційна модель розвитку освіти дорослих має бути спрямована на подолання суперечностей між:

1. Об'єктивною потребою розвитку навчання дорослих у системі формальної, неформальної та інформальної освіти і несформованістю належного нормативно-правового, науково-методичного, організаційного забезпечення.
2. Необхідністю врахування потреб ринку праці, вимог роботодавців, а також освітньо-культурних потреб дорослих, мотиваційних, ціннісних орієнтацій дорослої особистості щодо особистісної самореалізації та відсутністю сучасних технологій їхньої професійної підготовки і перепідготовки.
3. Вимогами роботодавців до рівня професійної компетентності самих працівників і відсутністю цілісної науково-обґрунтованої системи організації їхньої професійної перепідготовки.

На основі вище зазначеного нами сформовано організаційно-інноваційну модель розвитку освіти дорослих, що дасть можливість для поштовху демократизації суспільного розвитку та соціально-економічної трансформації. Це забезпечить усвідомлення суспільством своїх власних прав та обов'язків, формування належної правової культури та громадянської самосвідомості, що може охоплювати людей різного віку, інтересів і освітніх потреб та може бути реалізована як цілісна система у різних формах, а саме: формальній, неформальній та інформальній (Рис.1.).

Запропонована організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих ґрунтується на поєднанні та формуванні поелементної системи розвитку, а саме: регіональний розвиток системи освіти дорослих, якісні та сучасні освітні послуги, трансформація та розширення змісту освіти дорослих, а також розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти дорослих. Упровадження такої організаційно-інноваційної моделі дозволяє визначити якісні шляхи ефективного використання регіонального та національного потенціалу освітнього простору відповідно до потреб ринку.

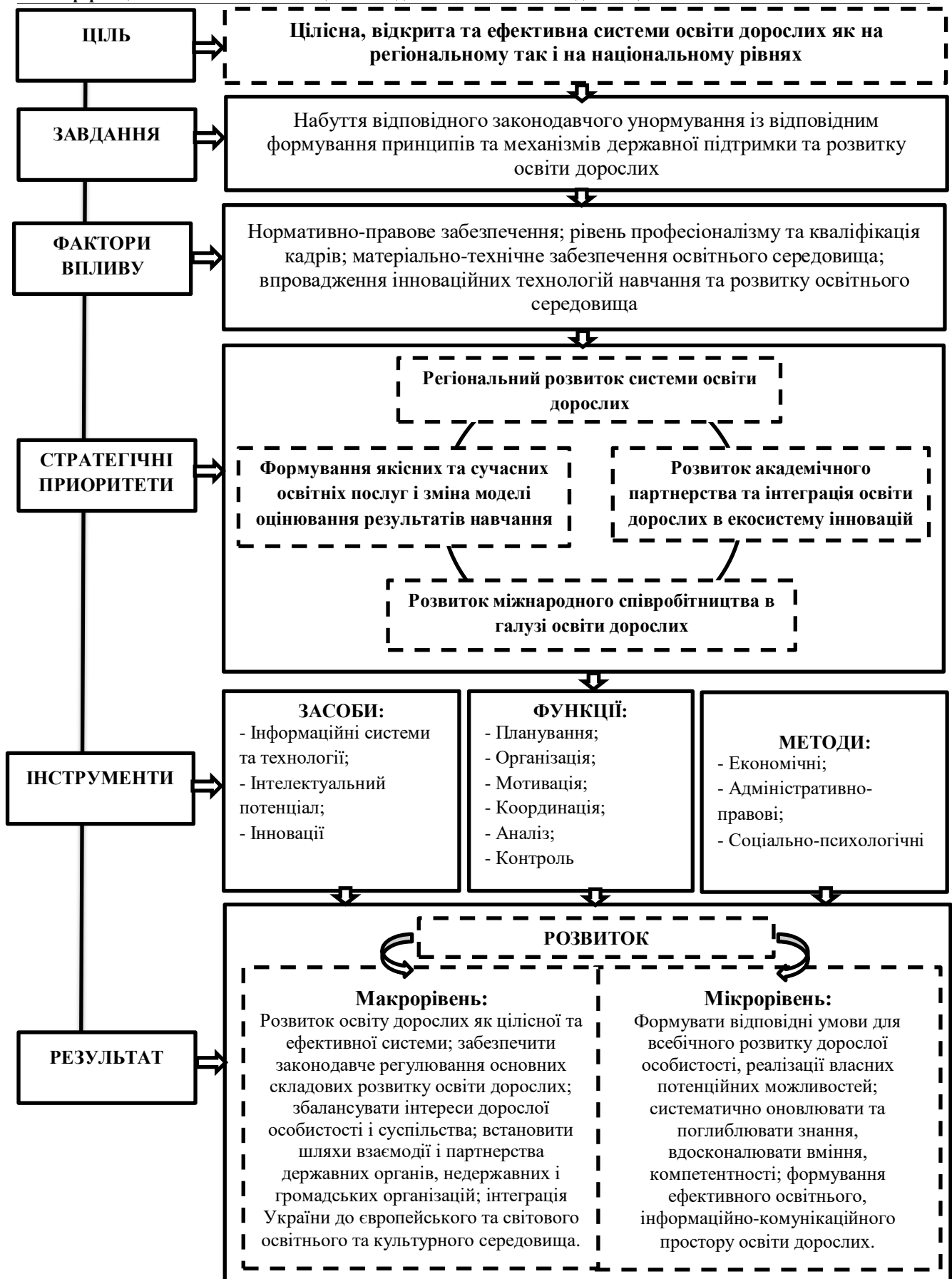


Рис. 1. Організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих  
Джерело: розроблено автором

Головною ціллю формування запропонованої організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих має стати розробка цілісної, відкритої, ефективної національної системи освіти дорослих, яка охоплює формальну, неформальну та інформальну складові і мала б спрямування на задоволення освітніх потреб і потенційних потреб дорослої особистості. Такий підхід сприятиме всебічному розвитку дорослої особистості, а також її адаптації до соціально-економічних і соціально-культурних умов життєдіяльності, що постійно перебувають у змінах.

Основним завданням формування організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих в усіх її вимірах проявляється через набуття відповідного законодавчого унормування із визначенням формування принципів та механізмів державної підтримки, ролі основних суб'єктів, їх прав і обов'язків, а також способів координації між різними провайдерами освітніх послуг, а також механізмів відповідного фінансування з бюджету.

Водночас, важливими принципами формування організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих мають стати наступні принципи:

- визнання права на освіту як одного із пріоритетних та фундаментальних прав людини у будь-якому віці;
- оперативне й максимальне забезпечення освітніх потреб як суспільства загалом, так і окремого громадянина;
- доступність, безперервність і наступність освіти;
- визнання результатів попереднього навчання;
- взаємодія і партнерство державних органів, недержавних і громадських організацій у забезпеченні розвитку освіти дорослих;
- урахування особливостей культурно-освітніх потреб різних категорій дорослого населення;
- відповідність державним вимогам та освітнім стандартам.

Проведені дослідження засвідчують, що зміни в загальній системі освіти, в тому числі і в освіті дорослих, відбуваються під впливом певних чинників, тобто відповідних причин або рушійних сил певного процесу. До основних факторів, що впливає на формування, становлення і розвиток системи освіти дорослих можна віднести: нормативно-правове забезпечення, рівень професіоналізму та кваліфікація науково-педагогічних кадрів, матеріально-технічне забезпечення освітнього середовища, впровадження інноваційних технологій навчання та розвитку освітнього середовища.

Важливим фактором розвитку освіти дорослих являється формування та забезпечення правової підтримки освіти дорослих. Це передбачає, насамперед, прийняття Закону України «Про освіту дорослих» та відповідних підзаконних актів. Сюди слід також віднести такі компоненти як:

- визначення гарантій розвитку освіти дорослих за допомогою виокремлення спеціальних статей державного бюджету країни;
- формування та розробка механізмів фінансової підтримки найбільш віддалених від системи освіти соціальних груп;
- забезпечення доступності освітніх послуг для всіх дорослих громадян країни незалежно від рівня та спрямування раніше отриманої освіти, наявних фінансових ресурсів, місця проживання, віку і стану здоров'я.

Не менш важливим фактором являється формування відповідного рівня професіоналізму та кваліфікація кадрів. У цьому контексті важливою компонентою являється підготовка науково-педагогічних кадрів для навчання дорослих, які будуть мати не тільки навички користування різноманітними інноваційними технологіями, а й володітимуть методичними прийомами їх застосування для ефективного процесу організації навчального середовища для дорослих. Це дасть можливість вивести підготовку дорослого учня на рівень сучасних світових стандартів з урахуванням всіх наявних та потенційних викликів та перспектив розвитку України у XXI столітті. Сюди слід віднести здійснення систематичної

перепідготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів відповідно до нових вимог освітнього ринку та надання якісних освітніх послуг.

В той же час, матеріально-технічне забезпечення освітнього середовища слід розглядати як комплекс навчальних, матеріальних і технічних засобів, включно зі створенням сучасних аудиторій для активного навчання, наукових лабораторій, майстерень, творчих просторів, цифрових платформ, інтерфейсів і засобів комунікації, експериментальних цехів, призначених для забезпечення ефективного та якісного освітнього процесу відповідно до освітньо-професійних програм, навчальних планів, сучасних технологій та методик сучасного процесу навчання, а також для виконання науково-дослідницької роботи здобувачів освітніх послуг.

При цьому, основним завданням являється забезпечення якісного проведення лекцій, семінарських, лабораторних, практичних занять, навчальної практики на високому науковому, методичному і технічному рівні відповідно до чинних навчальних програм відповідних дисциплін. Основною метою ефективного та раціонального використання навчальних кабінетів і лабораторій являється забезпечення формування професійних та практичних навичок, вмінь та компетенцій відповідно до вимог державного і галузевого стандартів освіти.

Впровадження інноваційних технологій навчання та розвитку освітнього середовища мають на меті поетапне впровадження різноманітних видів педагогічних нововведень. Таке впровадження сприяє змінам у традиційному педагогічному процесі, подоланню наслідків деструктивних процесів у системі освіти, а також виведення закладів освіти на конкурентноспроможній рівень.

У той же час, інноваційні технології навчання являється такими, що безпосередньо освітній процес не є інформуванням, а виступає діяльністю, в процесі якої дорослі набувають відповідного досвіду вирішення певних проблем та практичних ситуацій. У процесі навчання передаються не тільки знання, а й відповідний тип мислення, а також комунікаційні особливості. Зокрема, учасники освіти дорослих переосмислюють свої життєві цінності і пререходять до отримання нового рівня знань, понять, відповідних установок свідомості та поведінки. При цьому, сам процес пізнання здійснюється в режимі безперервної зміни різних видів діяльності.

Більше того, перед науково-педагогічними кадрами сучасних закладів вищої освіти постало завдання впровадження таких форм і методів навчання, які б ставили за мету активізацію творчого потенціалу дорослої особистості та стимулювали б до розкриттю потенціалу.

Проведений аналіз практики освітньої діяльності показав, що саме інноваційні технології навчання стимулюють до отримання нових знань і розкриватимуть та розвиватимуть інтелектуальний потенціал дорослої особистості. Серед інноваційних форм навчання особливої уваги, на нашу думку, заслуговує використання тренінгових технологій, кейс технологій, а також імерсивні технології.

Тренінгові технології мають досить суттєві переваги над іншими формами навчання і вимагають від фахівців не тільки знань, а й умінь застосовувати свої знання у практичній діяльності, а особливо, що постійно змінюється. Зокрема, тренінгові форми навчання розглядаються як створення системи професійних чи фахових тренінгів, які проводяться поряд із традиційними формами професійної підготовки. Зокрема, глобальні зміни, що відбуваються в суспільстві, потребують істотних змін у загальній системі освіти дорослих, що можна забезпечити через інтенсивні короткотривалі навчальні заняття, які спрямовані на створення, розвиток і систематизацію певних навичок, необхідних для виконання конкретних особистісних, навчальних або професійних завдань, у поєднанні з посиленням мотивації особистості стосовно вдосконалення роботи.

Проведений аналіз свідчить, що у практичній діяльності закладів вищої освіти в освіті дорослих найбільшого поширення набувають наступні види тренінгу, серед яких:

- тренінг партнерського спілкування, що дає можливість для формування довіри до інших, згуртованості, здатності ефективно працювати в команді чи колективі;

- тренінг сензитивності, що дає можливість розвивати уміння прогнозувати почуття, думки та поведінку іншої людини, а також розуміти себе;
- тренінг креативності, що дає можливість для розвитку вмінь творчо та креативно мислити, що передбачають використання різних психогімнастичних вправ.

Однією із досить ефективних інноваційних технологій являється застосування у навчанні дорослих «кейс-стаді», який слід розглядати як метод досить активного проблемного та ситуативного аналізу, що засновано на навчанні через вирішення конкретних завдань та відповідних ситуацій, тобто рішення кейсів. У той же час, основною метою застосування методу «case-study» являється спільними зусиллями групи дорослих учнів досить детально та системно проаналізувати визначену ситуацію, а саме «case», що виникає при конкретному положенні справ. А також виробити відповідне практичне рішення, закінчення процесу, надати оцінку запропонованих алгоритмів та здійснити відповідний вибір кращого та ефективного рішення в контексті поставленої проблеми.

Проведений аналіз показав, що метод «кейс-стаді» характеризується такими особливостями, як:

- орієнтація на отримання не єдиної, а багатьох істин та орієнтацію в їх проблемному полі;
- акцент процесу навчання переноситься не на оволодіння готовими знаннями, а на їх вироблення, а також на співтворчість дорослої особистості студента та викладача;
- результатом застосування методу є не тільки процес отримання знання, а також отримання навичок професійної діяльності.

У той же час, основною технологією методу являється те, що за певними правилами розробляється модель конкретної ситуації, що сталася в реальному житті, та розкривається той комплекс знань і практичних навичок, які дорослому студенту слід отримати. Водночас, перевага методу являється не тільки отримання знань та формування практичних навичок, а також розвиток системи цінностей дорослих студентів, професійних позицій, життєвих установок та своєрідного професійного бачення.

Імерсивні технології потенційно можуть стати важливим інструментом в освіті й здійснити переворот в навчанні дорослих. Однією з умов ефективного впровадження новітніх технологій в освіті дорослих є андрагогічна підготовка самих педагогів. Застосування технології доповненої реальності в освіті дорослих сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, довготривалому зберіганню в пам'яті, підвищеній мотивації, взаємодії та співпраці і, в той же час, надихає учасників освітнього процесу, що робить процес навчання дорослих усвідомленим та дієвим.

У сучасних умовах суспільно-економічної трансформації нами визначено основні стратегічні пріоритети розвитку освіти дорослих в Україні, а саме: регіональний розвиток системи освіти дорослих; формування якісних освітніх послуг і зміна моделі оцінювання результатів навчання; розвиток академічного партнерства та інтеграція освіти дорослих в екосистему інновацій; розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти дорослих.

Регіональний розвиток системи освіти дорослих передбачає ефективне формування загальної стратегії регіонального розвитку освіти дорослих. Відповідно до цього доцільним являється розробка ефективної стратегії регіонального розвитку освіти дорослих з урахуванням соціально-економічних, демографічних, національних, культурних та інших чинників, а також відповідних особливостей регіонів.

Необхідним також являється формування якісних та сучасних освітніх послуг та зміна самої моделі оцінювання результатів навчання дорослих студентів з пріоритетом на формування навичок вирішення складних практичних задач та практичних ситуацій, а також здатність мислити системно, критично і креативно.

Розвиток академічного партнерства та інтеграція освіти дорослих в екосистему інновацій, що передбачає такі складові, як:

1. Створення у структурі закладу вищої освіти центрів, хабів та екосистем інновацій.
2. Створення можливостей для дорослих студентів користуватися університетськими приміщеннями, зокрема: конференц-залами, робочими місцями, офісами, лабораторним обладнанням, онлайн-ресурсами, тощо за зрозумілими, прозорими і простими в адмініструванні процедурами.

3. Формування та побудова процесів управління на принципах гнучкого проектування: ініціатива заохочується і винагороджується.
4. Формування соціальної відповідальності та організаційно-управлінської культури, що виступатиме як високий рівень толерантності до помилок.

Розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти дорослих.

Дослідження засвідчують, що в теперішній час міжнародне співробітництво в галузі освіти дорослих виступає як потужний інструмент розвитку світової системи освіти дорослих і передбачало б ефективне використання таких форм розвитку міжнародного співробітництва в галузі освіти дорослих при Міністерстві освіти та науки України як: європейська інтеграція в освітній простір, в тому числі і систему освіти дорослих, співпраця з партнерами з розвитку (Британська Рада; Корпус миру США; Багатосторонній Донорський Фонд Стабілізації та Сталого Розвитку України (Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Швеція, Швейцарія, Велика Британія, США та Європейський Союз, найбільший донор)); «Goethe-Institut»; Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки»; Європейський фонд освіти; Рада Європи; ЮНЕСКО та інші.

Таке міжнародне співробітництво має такі цілі:

- Формування та досягнення такого рівня освіти дорослих, що відповідає потребам сучасного міжнародного середовища.
- Побудова цілісності рівня національних освітніх систем.
- Підготовка кваліфікованих та професійних кадрів для національної економіки.

Реалізація основних положень організаційно-інноваційної моделі розвитку освіти дорослих дасть можливість для сталого розвитку освіти дорослих як на національному так і на регіональному рівнях, а саме:

- здійснювати розвиток освіти дорослих як цілісної та ефективної системи, що забезпечувала б гарантії та права кожного громадянина країни на безперервну освіту впродовж життя;
- забезпечити законодавче регулювання основних складових розвитку освіти дорослих;
- скоординувати освіту дорослих щодо оволодіння загальнолюдськими цінностями і ідеалами гуманізму;
- збалансувати інтереси дорослої особистості і суспільства, а також зробити освіту дорослих досить доступною для усіх верств населення;
- вдосконалювати взаємозв'язок між ринком освітніх послуг і ринком праці. При цьому, домагатися відповідності обсягів, напрямів та якості освіти і навчання протягом життя потребам замовників послуг відповідно до завдань національної рамки кваліфікацій;
- формувати відповідні умови для всебічного розвитку дорослої особистості, реалізації власних потенційних можливостей. Це сприятиме як її адаптації до динамічних соціально-економічних змін, так і соціальній захищеності дорослої особистості;
- систематично оновлювати та поглиблювати знання, вдосконалювати вміння, компетентності, набуті людиною до входження у сферу оплачуваної трудової діяльності, що забезпечуються системою установ і освітніх програм, спрямованих на здобуття нових компетентностей і подальшого їх розвитку;
- формувати умови для організації освіти дорослих і просвітницької діяльності та подальшої інтеграції України до світового освітнього та культурного середовища;
- встановити шляхи взаємодії і партнерства державних органів, недержавних і громадських організацій. Зокрема, Міністерства освіти і науки, Міністерства соціальної політики, Конфедерації роботодавців України та інше;
- визначити статус педагогічного персоналу, який здійснює освіту дорослих;
- сформувати ефективний освітній, інформаційно-комунікаційний простір освіти дорослих із подальшим розробленням навчальних і навчально-методичних посібників на електронних та паперових носіях, заснуванням веб-сторінок, просвітницьких бюлетенів та інше;
- розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти дорослих щодо міжнародних освітніх програмах.



### 3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розроблена організаційно-інноваційна модель розвитку освіти дорослих повинна виступати цілісним та важливим орієнтиром для держави у цілому при проведенні нею політики у всіх напрямках і сферах розвитку освіти дорослих в контексті формування загальної освітньої політики. На нашу думку, розробка запропонованої організаційно-інноваційної моделі та її ефективна імплементація повинні бути важливим завданнями для держави та її органів влади, зважаючи на всі зміни та виклики, які в теперішній час стоять перед Україною.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Брандибура Ю. Професійна підготовка фахівців з політології: досвід Англії та Уельсу: монографія. Львів: ВД: Панорама. 2018. 152 с.
- [2] Коваленко С. М., Ключко Л. І. (2015). Особливості сучасних реформ щодо регулювання освіти дорослих в Англії. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 6 (50), С.404-413.
- [3] Лук'янова Л. Неперервна освіта впродовж життя: історичний огляд, сучасні реалії / Л. Лук'янова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер: Педагогіка. 2015. № 2. С. 187-192.
- [4] Conaway W. *Andragogy : Does One Size Fit All? A Study to Determine the Applicability of Andragogical Principles to Adult Learners of All Ages: Dissert. for the Degree of Doctor of Philosophy.* Walden University, 2009. 145 p.
- [5] Davies D. *Managing change through curriculum innovation (building a Network of Learning: beyond the boundary): Dissert. ...for the Degree of Doctor of Philosophy.* Middlesex University, 1999. 488 p.
- [6] HEFCE publications in 2001 [http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100202100434/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2002/02\\_01.htm](http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100202100434/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2002/02_01.htm).
- [7] Jarvis P. *Adult and Continuing Education : Theory and Practice / P. Jarvis.* London : Routledge, 1995. XV. 302 p.
- [8] Jarvis P. *Adult Education and Lifelong Learning. Theory and practice.* London : Routledge, 2004. 374 p.
- [9] Manpower Services Commission. *An 'Open Tech' Programme, A Consultative Document* Sheffield : MSC, 1981. 17 p.
- [10] Medel-Aconuevo C. *Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century.* UNESCO Institute for Education. 2001. URL: <http://www.unesco.org/education/uie/publications/uiestud28.shtml>.

#### ORGANIZATIONAL AND INNOVATIVE MODEL OF ADULT EDUCATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

**Shamanska Olena Ihorivna**

Candidate of Economical Sciences, Associate Professor  
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,  
Vinnytsia, Ukraina  
ORCID ID 0000-0002-2677-8983  
*Shamanskalena@gmail.com*

**Abstract.** The article examined the formation and development of adult education in Ukraine. It is well-grounded that it is in the present conditions of rather rapid changes taking place in society that promote the process of conception and perception of traditional education. In particular, adult education is the important condition for the development of the economy. At the same time, a rather significant problem of the future professional is the constant acquisition of new knowledge, personal development, professional development and growth, as well as improvement during life. The author of the article emphasized that in order to form an integral, open and effective national system of adult education, which would fully cover the formal, informal and information components and would be aimed at satisfying the educational needs and potential needs of adults, it is necessary to develop organizational and innovative model of adult education development. The proposed organizational and innovative model of adult education development should be consolidated on objective changes in the educational sphere, on achievements of science in the context of awareness of personality of own life activity, and on fundamental differences between adult and underage person.

At the same time, the innovative model of adult education development should be aimed at overcoming the contradictions between: objective necessity of development of adult education in the system of formal, informal and information education and the lack of proper regulatory, scientific-methodical, organizational

support. Secondly, the need to take into account the needs of the labor market, the requirements of employers, as well as the educational and cultural needs of adults, motivation, valuable orientation of adult personality regarding personal self-realization and absence of modern technologies of their professional training and retraining. Third, employers' requirements to the level of professional competence of the employees themselves and the absence of an integral scientific-grounded system of organization of their professional retraining. This will ensure that society understands its own rights and responsibilities, forms the proper legal culture and civic self-awareness that can cover people of different ages, interests and educational needs, and can be implemented as a whole system in different forms, namely, formal, informal and information.

**Key words:** Adult education; organizational and innovative model of adult education development in Ukraine; social development; social and economic transformations; innovative training.

### **References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)**

- [1] Brandybura, Yu. (2018). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv z politolohii: dosvid Anhlii ta Uelsu. [Professional preparation of specialists in political science: experience of England and Wales]. Lviv. [in Ukraine].
- [2] Kovalenko, S. M., Klochko, L. I. (2015). Osoblyvosti suchasnykh reform shchodo rehuliuвання osvity doroslykh v Anhlii. [Features of modern reforms in relation to adjusting of adult education in England]. [in Ukraine].
- [3] Lukianova, L. (2015). Neperervna osvita vprodovzh zhyttia: istorychnyi ohliad, suchasni realii. [Continuous education during life: historical review, modern realities]. Melitopol. [in Ukraine].
- [4] Conaway, W. (2009). Androhohika Odyn Rozmir Vidpovidaie Vsomu? Vyvchennia, shchob Vyznachyty Zastosovnist Pryntsypiv Androhohiky do Doroslykh Uchniv Vsoho. [Andragogy Does One Size Fit All? A Study to Determine the Applicability of Andragogical Principles to Adult Learners of All]. [in English].
- [5] Davies, D. (1999). Kerivna zmina cherez novovvedennia (uchbovoho planu, budivelne Merezhu navchannia). [Managing change through curriculum innovation (building a Network of Learning: beyond the boundary)]. [in English].
- [6] HEFCE publications in 2001 [http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100202100434/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2002/02\\_01.htm](http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100202100434/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2002/02_01.htm). [in English].
- [7] Jarvis, P. (1995). Osvita doroslykh. [Adult and Continuing Education]. London.
- [8] Jarvis, P. (2004). Osvita doroslykh ta navchannia vprodovzh zhyttia. [Adult Education and Lifelong Learning] London. [in English].
- [9] Manpower Services Commission. (1981). An 'Open Tech' Programme, A Consultative Document Sheffield. [in English].
- [10] Medel-Aconuevo, C. (2001). Navchannia vprodovzh zhyttia u 21-mu Stolitti. [Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century]. [in English].